

TIPS TIL AT INTERVIEWE BØRN

En guide til at interviewe børn
om svære emner eller
traumatiske oplevelser

SARA LAADAL MORTENSEN

Graverredaktør

INDHOLD

Intro	3
Vær menneske før journalist	4
Grundig for-research	5
Når det er muligt, så fordyb dig	6
Sørg for, at de føler sig godt tilpas	7
Verificer fakta	8
Undervurdér ikke barnet	9
Hvilke spørgsmål har barnet stillet?	10
Efterlad dem et godt sted	11

INTRO

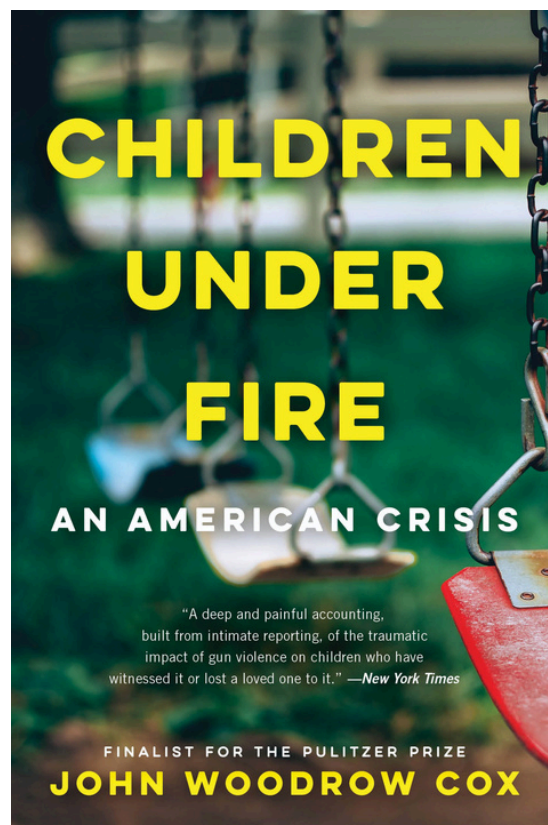
8 tips til at interviewe børn

En guide til, hvordan man bedst taler med børn, som har været ude for noget svært eller traumatisk. Disse tips kommer fra journalisten John Woodrow Cox, der til daglig er fast skribent på Washington Post. Tilbage i 2018 udgav han bogen "Children Under Fire", hvor han belyste problematikken omkring skydevåben i USA ud fra børnenes perspektiv. I bogen har han samlet en række interviews med børn. Alle børn har på den ene eller anden side været ofte for skydevåben. Han taler blandt andet med en 4-årig dreng, som blev skudt igennem baghovedet. Han taler også med flere ofre for skoleskyderiet i Uvalde.

I forbindelse med en efteruddannelse på Columbia University, School of Journalism, har han samlet 8 gode råd til dig som journalist, når du skal interviewe eller tale med børn om svære eller traumatiske hændelser.

John Woodrow Cox

TIPS

VÆR MENNESKELIG

Vær menneske før journalist.

Journalister møder ofte mennesker i eller lige efter de værste øjeblikke i deres liv, så start med at sige til både børnene og deres familier, at du er ked af det, de går igennem. Du er der forhåbentlig, fordi du bekymrer dig, og det skal de kunne mærke.

John Woodrow Cox: "Det første, jeg gør – før alt andet og uanset hvor gamle de er - ærligt og oprigtigt at beklage, hvad de har været igennem. Jeg prøver at give dem 'agency'. Den yngste, jeg har interviewet, tror jeg var fire år gammel, en lille dreng i Cleveland, Ohio. Han var blevet skudt i hovedet i en vejvredes episode. Kuglen røg gennem hans baghoved og ud gennem hans pande og lavede overraskende nok ingen hjerneskade. Jeg kan huske, at jeg fortalte ham om, hvad jeg lavede, at jeg fortæller folk historier."

Vær tydelig omkring, hvad du er kommet for at gøre. Hvis det er muligt, så send forældrene links til tidligere artikler, så de kan få en fornemmelse af din tilgang, og forklar altid for børnene — uanset hvor små de er — hvem du er. Hvis de ikke forstår, hvad en journalist laver, så tag din telefon frem og vis dem dit medies hjemmeside; hvis du har en fysisk avis eller et magasin med, så vis dem også det. Forklar dit arbejde med enkle ord: "Jeg er journalist, og jeg taler med folk om, hvad de har oplevet, så jeg kan fortælle deres historier. Jeg er her for at tale med dig om det, du har været igennem. Er det okay?"

"Jeg spurgte ham, om det var okay, at jeg talte med ham om, hvad han havde oplevet. Han huskede det og beskrev det, som en fireårig ville beskrive det, og jeg sagde til ham, at han kunne sige til, hvis han havde brug for en pause. Og det siger jeg til alle: "Har du brug for en pause, så sig endelig til, så tager vi en pause. Hvis du ikke har lyst til at tale om det lige nu, så gør vi ikke det." Så det her med at være menneskelig handler ikke så meget om at sætte rammerne og sige "Jeg skal nok være forsigtig og behandle dig ordentligt", men det handler mere om at give dem kontrollen og spørge: "Hvordan har du lyst til, at det her skal foregå?"

GRUNDIG FOR-RESEARCH

Før du stiller et barn følsomme spørgsmål, bør du tale med deres forældre, søskende, lærere, terapeuter, mentorer og alle andre, der kan have indsigt i barnets psykiske tilstand. Bed også om tilladelse (både fra forældre og barnet) til at se, hvad de har skrevet – det kan være i skolehæfter, dagbøger eller beskeder med venner. Grundigt forarbejde giver dig mulighed for at genskabe øjeblikke, du ikke selv har været til stede i, styrker de spørgsmål, du senere stiller i interviewet, og – vigtigst af alt – hjælper dig med at forstå barnets triggere, altså emner eller ord, du bør undgå.

John Woodrow Cox: *"Det er essentielt med et grundigt forarbejde, når man skriver om traumatiserede børn. En lille pige, som jeg skrev om, havde oplevet et skoleskyderi i South Carolina, da hun var kun seks år gammel. Hun befandt sig på legeplads, da en teenager kom kørende i en bil og begyndte at skyde og dræbte hendes bedste ven, en lille dreng, hun elskede at lege med. Der var alle mulige forskellige ord, som hun ikke kunne holde ud at høre: pistol, våben, skud, ild, blod, død, drab. Hvis hun hørte de ord, ville hun flippe ud. Og det vidste jeg, inden jeg tog afsted for at lave interviewet. Så det er rigtig vigtigt, inden vi kaster os ud i at tale med barnet, at vi har talt med folk tæt på barnet og spurgt, om der er triggere: Er der noget, jeg ikke skal spørge om? Og det ved vi ikke, før vi har talt med forældre, søskende, lærere. Måske en terapeut, hvis der er mulighed for til det."*

FOTO: Ricky Carioti

NÅR DET ER MULIGT, SÅ FORDYB DIG

At observere børn i deres naturlige omgivelser er ofte mere givende end at interviewe dem. Hvis du har tid og adgang, så ophold dig derhjemme, i skolen eller hvor du ellers har mulighed. Du vil opdage ting, du aldrig ville have fået frem gennem spørgsmål alene, og du giver barnet en chance for at lære dig at kende – hvilket er afgørende for at opbygge tillid.

FOTO: Ricky Carioti

John Woodrow Cox: "Der er grundlæggende to måder, vi kan fortælle historien på: Vi kan forsøge at genskabe forløbet baseret på personens hukommelse og personerne omkring vedkommende. Eller vi kan fordybe os i personens liv. Tilbringe tid sammen, observere dem leve deres liv sammen hver dag. Gå helhjertet ind i samarbejdet, relationen. Og det er altid at foretrække, at du ser det udspille sig med dine egne øjne. Der er nok ingen historie, som ikke involverer en portion genskabelse af forløbet og spørgsmål som: Hvad skete der den dag? Jeg var der ikke, har du ikke lyst til at fortælle mig om, hvad der skete? Men eksemplet med en pige fra Uvalde-skoleskydningen, dér tilbragte jeg måneder sammen med hende og observerede hende se sin frygt i øjnene og genskabe minderne. Når der er mulighed for reportage og at komme helt tæt på, bliver historien som regel altid rigere."

SØRG FOR, AT DE FØLER SIG GODT TILPAS

Når du skal lave et mere formelt interview, så spørg barnet, hvor han eller hun føler sig mest tryk. Yngre børn vil næsten altid foretrække at tale på deres eget værelse. (Invitér mindst én forælder til at være med og blive i rummet under hele interviewet. Gør det klart, at de til enhver tid kan gribe ind, hvis de mærker, at barnet har brug for en pause.)

Det første mål er blot at få barnet til at tale, og der er få ting, børn nyder mere end at vise deres yndlingsting frem – så spørg til dem: yndlingslegetøj, bøger, spil.

Start med enkle spørgsmål, der relaterer sig bredt til emnet. Hvis du for eksempel taler med en pige, der har overlevet en skoleskyderi, så begynd med at spørge om hendes yndlingslærere og -fag. Når samtalen bevæger sig hen mod de mere følsomme emner, så stil åbne, generelle spørgsmål. Bed hende om at tage dig med gennem dagen i kronologisk rækkefølge – begynd med, hvad hun spiste til morgenmad, hvilket tøj hun havde på, hvad hun sagde sidst til sine forældre, før hun tog i skole. Når tankerne begynder at flyve, som de vil gøre, så før samtalen nænsomt tilbage. Hvis du har lavet grundigt forarbejde, ved du, hvilke øjeblikke og minder der fortjener særlig opmærksomhed.

Til sidst er det vigtigt at sige: Hvis et barn ikke har lyst til at tale, så lad være. Interviewet slutter, når barnet ønsker det. Det betyder ikke, at du ikke kan forsøge igen en anden gang med støtte fra forældrene, men samtalen må aldrig tvinges.

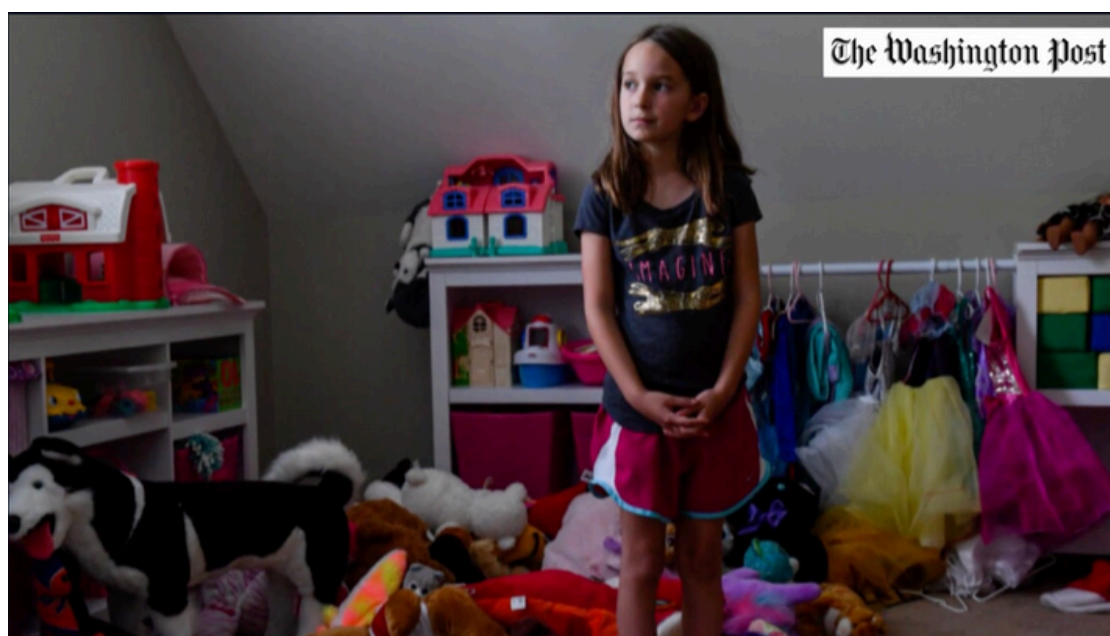

FOTO: Ricky Carioti

FOTO: Ricky Carioti

John Woodrow Cox: "Det er ikke altid muligt, men når jeg fornemmer, at barnet er trygt nok til at svare på mere svære spørgsmål, prøver jeg at sikre, at vores øjenhøjde er ens – eller at barnets er højere end min. For mig betyder det ofte, at jeg sætter mig på gulvet. Jeg ønsker aldrig at signalere, at jeg er en autoritet, for det er jeg ikke. Det er vigtigt, at barnet føler sig trygt, selvsikkert og i kontrol – og det er vores ansvar at skabe det rum. Noget af det første, jeg fortæller dem, er, at jeg ikke er en autoritet, en autoritetsfigur. Jeg er ikke en, der kan bestemme noget som helt over dig eller fortælle, hvad du skal gøre og sige. Du har lov til at sige nej til mig. Måske er der andre i dit liv, du ikke må sige nej til, men du kan sige nej til mig. Du bestemmer, jeg gør ikke."

VERIFICER, HVAD DE HAR FORTALT DIG

Med al journalistik er det vigtigt at verificere, hvad folk siger. Ligesom voksne kan børn tage fejl, og deres hukommelse kan være upålidelig. Det er derfor afgørende, at du selvstændigt bekræfter, at det, de har fortalt dig, er sandt og korrekt.

John Woodrow Cox: "Vi har ikke med voksnes minder at gøre. Min erfaring er, at børns minder faktisk ofte er ret præcise, men vi skal gøre alt, hvad vi kan, for at faktatjekke det. Kan andre, som var til stede, bekræfte det for at sikre, at det er sandfærdigt?"

Jeg oplever, at børn er ret åbne i denne proces, og jeg prøver at forklare, hvordan journalister arbejder, og hvad jeg skal gøre for at lave et godt stykke arbejde. Nogle gange er det jo teenagere, som er sårbare i forhold til det, de deler med mig, og det kan godt være nogle svære samtaler at sige: "Jeg er nødt til at dobbelttjekke det, du siger. Er det ok, at jeg spørger dine forældre om det her? For jeg er nødt til at sikre mig, at det er præcist. Er det ok, at jeg har den og den snak men den og den person?" Jeg har ikke rigtigt oplevet, at de har haft noget imod det. Men det kan jo godt ske.

Når det er yngre børn, plejer jeg at sige, at jeg gerne vil have, at deres forældre er til stede. Så siger jeg til forældrene, at de ikke må afbryde, men hvis de ser, at deres barn har det svært, må de gerne bryde ind: Svar ikke for dem, men sig til, hvis du kan se, at dit barn er ved at bryde sammen eller en eller anden svær reaktion på et eller andet. Du kender dit barn bedre end jeg gør. Så lad dem tale, men vær deres støtte. [EH1]Du kan også sætte de sætninger, jeg har sat i "", i kursiv i stedet for! Det er en smagssag."

UNDERVURDÉR IKKE BØRNENE

Børn lægger mærke til meget mere, end mange af os tror. De har meget på hjerte og deler det som regel uden at vide, hvordan deres ord passer ind i en større sammenhæng. Det giver os en ærlighed, der både kan være forfriskende – og nogle gange knusende.

Alligevel vælger journalister ofte at lade forældre, lærere eller politibetjente tale på børns vegne, især når de har været udsat for traumer, hvilket reducerer dem til endimensionelle figurer. At fortælle historier gennem sårede børns øjne – eller børns øjne generelt – er ikke let, men det er det hele værd. Der er millioner af børn derude, og det er vores opgave at give dem en stemme.

John Woodrow Cox: "I mine mere end ti år som journalist har jeg hørt langt flere dybsindige ting fra børn end fra voksne. Jeg tror, vi ofte undervurderer, hvad børn har at sige. Børnenes fortællinger er ofte dybe og indsigtsfulde, og det kan være en måde for dem at bearbejde virkelig svære ting og komme igennem med svære sager i offentligheden, som vi ikke kan få folk til at engagere sig i. Det er i hvert fald sandt med skydevåben i USA. Jeg tror, der er mange, som har læst mit arbejde omkring vold med skydevåben, og fordi det omhandlede børn og ikke voksne. Voksne, som de måske kunne bebrejde eller anklage og give skylden. Men du kan ikke bebrejde børn. Der er du bare nødt til at lytte. Vi skal aldrig undervurdere nogen af vores kilder generelt, og det gælder sandelig også en fireårig."

HVILKE SPØRGSMÅL HAR BARNET STILLET?

John Woodrow Cox: "At spørge børn, hvordan de har det, fører sjældent til andet end et forudsigeligt svar med ét ord. Ud fra min erfaring er der intet, der giver dig bedre indsigt i et barns sindstilstand — og især hvad der gør dem urolige — end de spørgsmål, de stiller til de voksne omkring sig. Hvis vi spørger et barn: "Hvordan har du det?" vil de næsten altid, en dag efter et eller andet frygteligt, f.eks. skoleskyderiet i Uvalde, svare: "Fint, jeg er ok". Det er ikke et brugbart spørgsmål.

I 2017 skrev jeg for eksempel om en dreng i 2. klasse ved navn Tyshaun, som ikke talte meget om sine følelser, men som stillede dybt afslørende spørgsmål, der gav mig indsigt i, hvordan hans fars dødelige skudepisode påvirkede ham. Derhjemme spurgte han igen og igen sin mor, hvornår og om gerningsmanden ville blive anholdt, fordi han var bange for, at personen også ville komme efter ham. Og i skolen spurgte Tyshaun en socialrådgiver, hvad forskellen var på himlen og helvede, fordi han ville være sikker på, at hans far var kommet det rigtige sted hen.

De to spørgsmål fortalte læserne langt mere om, hvad Tyshaun tænkte, end noget han kunne have sagt i et interview. Hvis jeg havde spurgt til, hvad det gjorde ham nervøs, så ville han ikke kunne svare. Men det var det, der bekymrede ham, det, der ledte ham til de spørgsmål, for det er det, børn gør; de stiller spørgsmål."

FOTO: Ricky Carioti

EFTERLAD DEM ET GODT STED

"John Woodrow Cox: En virkelig kritisk lektie, som jeg faktisk lærte, da jeg var en del af et hold på DART, Columbia, var ideen om at efterlade de personer, som du har interviewet, et ordentligt sted. Det stammer fra terapiens verden og handler om, at hvis du vil tage en person til et mørkt sted, deres værste oplevelser i livet, så kan du ikke efterlade dem dér.

Jeg plejer at skrive tre eller fire spørgsmål bagerst i min notesbog, især hvis det er børn, hvor jeg ved, det ville bringe traumatiske minder op. Henimod slutningen af interviewet, når jeg har stillet alle de svære spørgsmål, og de måske også har grædt, så har jeg brug for at bringe dem tilbage igen. Med børn kan det f.eks. være at snakke om noget dejligt, de ser frem til. En ferie, en klassetur, et sportsstævne, et eller andet, som de kan se frem til. For hvis vi får dem derned i hullet, i deres mørke minder, så er det også vores ansvar som journalister at bringe dem op og tilbage igen."

YDERLIG INSPIRATION

I november 2024 besøgte jeg en Filmfestival for undersøgende dokumentarfilm i Washington. En af dagene deltog jeg i en workshop omhandlende "Trauma Aware Journalism". Det er blandt andet navnet på en organisation, som arbejder med at udvikle ressourcer til journalister om dette. På linket kan du finde videoer og links til en masse andet relevant end blot at interviewe børn. <https://www.traumaawarejournalism.org/> Enjoy!

SPØRGSMÅL? KONTAKT OS

Sara Laadal Mortensen
graverredaktør, Gravercentret
sara@gravercentret.dk
tlf. nr. 61308067